

РЕШЕНИЕ

№ 99

гр. София, 15.02.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

**СОФИЙСКИ ОКРЪЖЕН СЪД, I ВЪЗЗИВЕН ГРАЖДАНСКИ
СЪСТАВ**, в публично заседание на осми февруари през две хиляди двадесет
и трета година в следния състав:

Председател: Дора Д. Михайлова

Членове: Росина Н. Дончева

Георги Ст. Мулешков

при участието на секретаря Цветанка П. Младенова Павлова
като разгледа докладваното от Дора Д. Михайлова Въззивно гражданско дело
№ 20221800500783 по описа за 2022 година

Производството е по чл. 258 и сл. от ГПК.

С решение № 260113 от 21.07.2022 г., изменено в частта за
разноските с определение от 06.10.2022 г., постановено по гр. дело №
735/2019 г. по описа на РС – гр. Сливница, Г. д. „Г.п.“ на М. н. в. р. е
осъдена да заплати на И. Б. Х. на основание чл. 187, ал. 5, т. 2 от
Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР - в ред., обн.
ДВ, бр. 81/2016 г.), вр. чл. 178, ал. 1, т. 3 от ЗМВР сумата 1 830. 13 лв.,
представляваща неплатено възнаграждение за извънреден труд за
период от 04.11.2016 г. до 04.11.2019 г., ведно със законната лихва
върху тази сума, считано от подаване на исковата молба на 04.11.2019
г., до окончателното ѝ изплащане, както и на основание чл. 86, ал. 1 от
ЗЗД да му заплати сумата 223, 44 лв., представляваща обезщетение за
забавено изпълнение на горепосоченото главно задължение за период
от 01.01.2017 г. до 04.11.2019 година. В тежест на ответника е
възложена сумата 720 лв. - разноси по делото, понесени от ищеца,
както и сума за държавна такса и разноси за възнаграждение за вещо
лице, платими в полза на държавата.

Срещу решението, в частта, в която исковете са уважени, е

подадена в законоустановения срок по чл. 259, ал. 1 ГПК въззивна жалба от ответника Г. д. „Г.п.“ на М. н. в. р.. Жалбоподателят поддържа, че неправилно районният бил приел, че е налице непълнота в уредбата в ЗМВР по отношение на определянето на заплащане на извънреден труд в резултат на преобразуване на нощен към дневен труд чрез прилагане на коефициент 1. 143. Не била налице празнота в закона, поради което било изключено прилагането на нормите на НСОРЗ. Искането е за отмяна на решението в обжалваните части и за постановяване на нов акт по същество, с който исковете да бъдат отхвърлени.

Ответникът по жалбата И. Б. Х. е подал отговор на въззивната жалба, оспорвайки същата.

Софийски окръжен съд, след като прецени събраните по делото доказателства и взе предвид наведените във въззивната жалба пороци на атакувания съдебен акт и възраженията на насрещната страна, намира за установено следното.

Предявени са за разглеждане обективно кумулативно съединени искове с правно основание чл. 187, ал. 5, т. 2 ЗМВР вр. с чл. 179, ал. 1 вр. с чл. 178, ал. 1, т. 3 ЗМВР и с правно основание чл. 86, ал. 1 ЗЗД.

Съгласно разпоредбата на чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта – в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от посоченото в жалбата.

Настоящият съдебен състав счита, че първоинстанционното решение е валидно, допустимо и правилно.

Безспорно е във въззивното производство, че през процесния период страните са били обвързани от валидно служебно правоотношение, по силата на което ищецът е изпълнявал длъжността "старши полицаи – 02 група" в ГПУ – К. при ДГП – гр. Д., полагал е труд на 12-часов режим на работа, като работното време било изчислявано сумирано за тримесечен период. През периода от 04.11.2016 г. до 04.11.2019 г. ищецът бил отработил 1 800 нощни часове, за които му било изплатено допълнително възнаграждение от 0. 25 лв. на час.

Спорните между страните въпроси са свързани с това дали при отчитане и заплащане на положените часове нощен труд са приложими разпоредбите на КТ и НСОРЗ – в частност разпоредбата на чл. 9, ал. 2 от посочената наредба, или следва да се прилагат разпоредбите на специалния ЗМВР и на издадените въз основа на него

подзаконови нормативни актове, както и дали е налице извънреден труд при превръщане на нощните часове в дневни по реда на чл. 9, ал. 2 НСОПЗ.

Дневното работно време е обичайното работно време. Нощен е трудът, който се полага от 22. 00 ч. до 06. 00 ч. – чл. 140, чл. 141, ал. 2 КТ. Трудовото законодателство изхожда от идеята за принципна допустимост на работата през нощта, като я съчетава с мерки за ограничаване на нейното неблагоприятно влияние върху работника или служителя – специална закрила (чл. 140, чл. 140а, чл. 149 и чл. 261 КТ), която произтича от оценката за повишената вредност на работата през нощта за човешкия организъм – чрез нея се нарушават обичайните за тази част на денонощието биологични функции на човешкия организъм, тя изисква по-голямо напрежение, води до по-бърза и по-голяма умора, променя реда на почивките на работника или служителя, нарушава обичайния ритъм на неговия личен живот. Положеният нощен труд се отчита и се заплаща увеличено в сравнение с дневния. Увеличението се изразява, на първо място, в запазването на ставката за дневното работно време, като изравняването се извършва със съответни коефициенти според начина на изчисляване и отчитане на работното време (подневно или сумирано) – чл. 9, ал. 2 НСОПЗ, и на второ място – в заплащане на допълнително трудово възнаграждение към така увеличеното възнаграждение, чийто минимален размер е установен в чл. 8 НСОПЗ.

Оправданието за това допълнително заплащане на нощния труд е в по-големия разход на умствена и физическа енергия от претърпяната работна сила от работника или служителя и необичайното за биологичния ритъм на човека време от денонощието, през което трудът се полага (Решение № 14 от 27.03.2012 г. на ВКС по гр. дело № 405/2011 г., IV г. о., ГК).

Съгласно разпоредбата на чл. 176 ЗМВР брутно месечно трудово възнаграждение на държавните служители на МВР се състои от основно месечно възнаграждение и допълнителни възнаграждения. В чл. 179, ал. 1 ЗМВР е предвидено, че на държавните служители се изплаща допълнително възнаграждение за полагане на труд през нощта от 22. 00 ч. до 6. 00 ч., а в чл. 187, ал. 5, т. 2 и ал. 6 ЗМВР (приложима редакция на закона – изм. и доп. – ДВ, бр. 81 от 2016 г.) – че работата извън редовното работно време до 280 часа годишно се компенсира с възнаграждение за извънреден труд за отработени до 70 часа на тримесечен период – за служителите, работещи на смени, като извънредният труд се заплаща с 50 на сто увеличение върху основното

месечно възнаграждение.

Нормалната продължителност на работното време на държавните служители в МВР е 8 часа дневно и 30 часа седмично при 5-дневна работна седмица – чл. 187, ал. 1 ЗМВР (приложима редакция на закона – Изм. и доп. – ДВ, бр. 81 от 2016 г.). Работното време на държавните служители се изчислява в работни дни – подневно, а за работещите на 8, 12 или 24-часови смени – сумирано за тримесечен период – чл. 187, ал. 3, изр. 1 ЗМВР. При работа на смени е възможно полагането на труд и през нощта между 22. 00 ч. и 6. 00 ч., като работните часове не следва да надвишават средно 8 часа за всеки 24-часов период – чл. 187, ал. 3, изр. 3 ЗМВР.

Според чл. 187, ал. 9 ЗМВР редът за организацията и разпределянето на работното време, за неговото отчитане, за компенсирането на работата на държавните служители извън редовното работно време, режимът на дежурство, времето за отдих и почивките за държавните служители се определят с наредба на министъра на вътрешните работи. През процесния период е действала Наредба № 8121з-776 от 29.07.2016 г. за реда за организация и разпределянето на работното време, за неговото отчитане, за компенсирането на работата извън редовното работно време, режима на дежурство, времето за отдих и почивките на държавните служители в М. . в. р., издадена от министъра на вътрешните работи, обн., ДВ, бр. 60 от 02.08.2016 г., в сила от 02.08.2016 г., отм., бр. 3 от 10.01.2020 г., в сила от 10.01.2020 г., Решение № 16766 на ВАС на РБ – бр. 4 от 14.01.2020 г. В чл. 3, ал. 3 от наредбата е предвидено, че за държавните служители от МВР е възможно полагането на труд и през нощта между 22. 00 ч. и 06. 00 ч., като работните часове не следва да надвишават средно 8 часа за всеки 24-часов период, а в чл. 31 – че отработеното време между 22. 00 ч. и 06. 00 ч. се отчита с протокол, като са посочени лицата, които го изготвят, сроковете за това и начинът на отчитане на броя отработени часове. В посочения подзаконов нормативен акт обаче липсва правило за трансформиране на нощния труд в дневен (за разлика от чл. 31, ал. 1 от Наредба № 8121з407 от 11.08.2014 г., отм. с Наредба № 8121з-592 от 25.05.2015 г., съгласно който при сумирано отчитане на отработеното време общият брой часове положен труд между 22. 00 ч. и 06. 00 ч. за отчетния период се умножава по 0. 143, като полученото число се сумира с общия брой отработени часове за отчетния период).

Същевременно съгласно нормата на чл. 188, ал. 2 ЗМВР държавните служители, полагащи труд за времето между 22. 00 ч. и

06. 00 ч., се ползват със специална закрила по КТ. При липсата на правило за отчитане на нощния труд в специалния закон – ЗМВР (до изменението на чл. 187, ал. 4 със ЗИДЗМВР от м. юли 2020 г.) и в наредбата, издадена по чл. 187, ал. 9 ЗМВР, то при сумирано отчитане на работното време на служителите от МВР, работещи по служебно правоотношение, следва да се прилага субсидиарно правилото за трансформиране на нощните часове в дневни, установено в чл. 9, ал. 2 НСОПЗ. Да се приеме противното, би означавало да се допуснат различни системи на отчитане на нощния труд от служителите в МВР и от работниците по трудово правоотношение, въпреки че те изразходват психическа и физическа енергия и извършват полезна трудова дейност в една и съща част от денонощието (работно време) и при едни и същи вредни за здравето последици, което би довело до нарушаване на принципа за равностойно третиране, закрепен в чл. 6 от Конституцията на Република България и чл. 14 ЕКЗПЧОС (Решение № 311 от 08.01.2019 г. на ВКС по гр. дело № 1144/2018 г., IV г. о., ГК). В този смисъл неоснователни се явяват възраженията на жалбоподателя за неприложимост на установения в чл. 9, ал. 2 НСОПЗ коефициент за отчитане на положения от ищеца нощен труд. Приложението на правилото на чл. 9, ал. 2 НСОПЗ не се изключва от обстоятелството, че ответникът е изпълнил задължението си да заплати на ищеца допълнително възнаграждение за нощен труд в размер на 0. 25 лв. за всеки отработен час през нощта.

При сумирано изчисляване на работното време нощните часове се превръщат в дневни с коефициент, равен на отношението между нормалната продължителност на дневното и нощното работно време, установени за подневно отчитане на работното време за съответното работно място (чл. 9, ал. 2 НСОПЗ). Нормалната продължителност на работното време на държавните служители в МВР е 8 часа дневно и 40 часа седмично при 5-дневна работна седмица (чл. 187, ал. 1 ЗМВР). Ето защо нормалната продължителност на дневното работно време, установена при подневно отчитане на работното време на държавните служители в МВР, е 8 часа – това е първата от двете величини, необходими за изчисляване на приложимия коефициент. По отношение на втората от тях настоящият въззивен състав приема, че за работещите на 8, 12 или 24-часови смени в системата на МВР работното време се изчислява сумирано за тримесечен период с възможност за полагане на труд и през нощта между 22. 00 ч. и 06. 00 ч., като работните часове не следва да надвишават средно 8 часа за всеки 24-часов период (чл. 187, ал. 3 ЗМВР). От посочената норма е

видно, че 8-часовото ограничение при полагане на нощен труд на смени се отнася за случаите на сумирано изчисляване на работното време за тримесечен период, а не за случаите на подневно отчитане на работното време, която е различна форма на отчитане на труда. През иския период в ЗМВР липсва норма, която да установява нормалната продължителност на нощното работно време при подневно отчитане на работното време. Ето защо при подобна празнота в специалния закон следва да се приложи общото правило на чл. 140, ал. 1 КТ, съгласно което нормалната продължителност на работното време през нощта при 5-дневна работна седмица е до 7 часа. Следователно отношението между нормалната продължителност на дневното работно време (8 часа) и нормалната продължителност на нощното работно време (7 часа), установени за подневно отчитане на работното време на служителите в МВР, е 1. 143.

На следващо място, настоящият съдебен състав приема, че съгласно чл. 143, ал. 1 КТ, извънреден е трудът, който се полага по разпореждане или със знанието и без противопоставянето на работодателя или на съответния ръководител от работника или служителя, извън установеното за него работно време. Работодателят може да установява сумирано изчисляване на работното време – седмично, месечно или за друг календарен период, който не може да бъде повече от 6 месеца – чл. 142, ал. 2 КТ. Както вече бе посочено, работното време на държавните служители в МВР, работещи на 8, 12 или 24 часови смени, се изчислява сумирано за тримесечен период – чл. 187, ал. 3, изр. 1 ЗМВР. Сумираното изчисляване на работното време е форма на отчитане на работното време, при която установената нормална продължителност на работното време се спазва средно за определен по-продължителен период от време, който в процесния случай е тримесечен. При сумираното изчисляване продължителността на работния ден не е еднаква, поради което за работодателя не съществува задължение през всеки календарен период (седмица, месец) да осигурява отработване на пълния размер на законоустановеното работно време, което за държавните служители е 8 часа дневно и 40 часа седмично при 5-дневна работна седмица, съгласно чл. 187, ал. 1 ЗМВР. В този случай продължителността на работното време през отделните дни може да надвишава нормалната, но работата в повече се компенсира с почивка в границите на отчетния период. По този начин балансът на работното и свободното време се запазват средно за периода на отчитане. Когато в края на отчитане нормата свободно време е превишена, ще е налице извънреден труд.

Сумираното работно време се установява в полза на работодателя за работници и служители, които извършват работа със специфичен характер и/или организация на труда (чл. 154а КТ), но изчисляването му се основава на продължителността, установена при подневното отчитане на работното време (чл. 142, ал. 1 КТ). Тримесечната норма на отчитане представлява допълнителна тежест за работника или служителя, тъй като затруднява възстановяването на работната сила, което биологично се осъществява най-добре в рамките на едно денонощие (т. 2 от Тълкувателно решение № 8 от 14.11.2014 г. на ВКС по тълк. дело № 8/2013 г., ОСГК).

Подневното отчитане на работното време служи за база при определяне на следните компоненти и особености, характерни за сумираното отчитане на работното време: нормата на работното време за периода на сумираното му изчисляване, правилата за изчисляване на трудовото възнаграждение, правилата за установяване и изчисляване на извънреден труд, положен от работещите при условията на сумирано изчисляване на работното време, както и правилата за изчисляване на броя на отработените дни при определяне на трудовия стаж, възнаграждението за платен годишен отпуск, размерът на обезщетенията и др.

Съгласно чл. 9, ал. 5 от Наредбата за трудовата книжка и трудовия стаж, трудовият стаж на работниците и служителите, работещи при сумирано изчисляване на работното време, се определя, като изработените часове по графика за периода на сумирането след превръщане на нощните часове в дневни за смените с повече от 4 нощни часа, се разделят на установената за тях нормална продължителност на дневното работно време. Определеният по този начин труд стаж не може да е по-голям от броя на работните дни за периода на сумирането.

В чл. 18, ал. 3 НСОПЗ е предвидено, че при сумирано изчисляване на работното време броят на отработените дни се установява, като отработените часове през месеца след превръщането на нощните часове в дневни се разделят на дневната продължителност на работното време, установена за работното място при подневно отчитане на работното време.

Съответно в чл. 9б, ал. 1 (Нов – ДВ, бр. 41 от 2017 г., в сила от 01.01.2018 г.) от Наредбата за работното време, почивките и отпуските, е установено, че при сумирано изчисляване на работното време по чл. 142, ал. 2 КТ се определя норма за продължителност на работното време за периода. Нормата се определя в часове, като броят

на работните дни по календар, включени в периода на отчитане, се умножи по дневната часова продължителност на работното време, определено в трудовия договор, а в чл. 9а, ал. 4 от наредбата (редакция изм., бр. 41 от 2017 г., в сила от 01.01.2018 г.) е предвидено, че когато се полага нощен труд, сборът от работните часове по графика на работника или служителя по ал. 3 се изчислява след превръщане на нощните часове в дневни за смените с 4 и повече от 4 часа нощен труд с коефициента по чл. 9, ал. 2 НСОПЗ. Превръщането на нощните часове в дневни не се извършва, когато за работното място е установено намалено работно време, както и когато трудовият договор е сключен за работа само през нощта.

Съгласно нормата на чл. 26, ал. 1 от Наредба № 8121з-776 от 29.07.2016 г. за реда за организация и разпределянето на работното време, за неговото отчитане, за компенсирането на работата извън редовното работно време, режима на дежурство, времето за отдих и почивките на държавните служители в М. . в. р., при сумирано отчитане на работното време общият брой на отработените часове по график се сравнява с нормата работни часове за отчетния период, получена от броя календарни работни дни за периода, умножени по цифрата осем. Получените часове над тази норма се отчитат като положен труд извън редовното работно време. Посочената наредба не предвижда превръщане на нощните часове в дневни с коефициент 1. 143 за изчисляване на отработените дни и за отчитането и заплащането на извънредния труд. С оглед изложените по-горе съображения за приложимост на установения в чл. 9, ал. 2 НСОПЗ коефициент за отчитане на положения от ищеца нощен труд и доколкото правилото за преизчисляване на нощните часове в дневни е в синхрон с правилата за заплащане на труда и зачитането на трудовия стаж, настоящият съдебен състав приема, че за процесния период нощните часове, преизчислени в дневни с коефициент 1. 143, следва да се вземат предвид при решаването на въпроса дали е положен извънреден труд от страна на ищеца.

Видно е от заключението на вещото лице по допуснатата и изслушана в първоинстанционното производство съдебно-счетоводна експертиза, което при преценката му по реда на чл. 202 ГПК подлежи на кредитиране, че през процесния период – от 04.11.2016 г. до 04.11.2019 г. - ищецът е положил нощен труд в размер на 1 790 ч., които преизчислени с коефициент 1. 143 и приравнени на дневно работно време възлизат на 2046 часа. Възнаграждението за разликата от 256 ч. е в размер на 1 830. 13 лв., а обезщетението за забава в

размер на законната лихва за периода от 01.01.2017 г. до 04.11.20 г. възлиза на 223.44 лева. Установено е също така, че отработените от ищеца часове на смяна и съответно за отчетния период от три месеца надхвърлят определената норма часове, който извод следва от обстоятелството, че работодателят му е заплатил допълнително възнаграждение за положен извънреден труд за часовете и в размерите, посочени в заключението на вещото лице, които не се спори между страните, че са били определени без да е било извършено превръщане на отработените нощни часове в дневни.

В този смисъл и при съобразяване на обстоятелството, че задължението за заплащане на претендираното допълнително възнаграждение е възникнало като срочно (след изчитане на всяко тримесечие – чл. 33, ал. 1 от Наредба № 8121з-776 от 29.07.2016 г.), то настоящият съдебен състав приема, че предявените иски са основателни, ведно със законната лихва върху главницата, считано от датата на подаване на исковата молба до окончателното ѝ изплащане.

Така формираните изводи не противоречат на решението на съда на ЕС от 24.02.2022 г., постановено по дело C-262/2020 (образувано по преюдициално запитване, отнасящо се до тълкуването на чл. 12, б. "а" от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 04.11.2003 относно някои аспекти на организацията на работното време, както и на чл. 20 и 31 от Хартата на основните права на Европейския съюз, отправено в рамките на спор между служител и Г. д. "П. б. и з. н. н.о" към МВР по повод отчитането и заплащането положените часове нощен труд). С посоченото решение не е даден конкретен отговор на въпроса за приложението на общата правна уредба на България в правоотношенията с държавните служители (служителите на МВР), доколкото тълкуването на национални правни норми не в обхвата на компетентността на СЕС. В решението обаче е прието, че националното ни право видимо изключва държавните служители на МВР като полицаите и пожарникарите от обхвата на общия правен режим, който предвижда ограничение от седем часа на нормалната продължителност на нощния труд, от една страна, а от друга, не предоставя на тези държавни служители възможността за преобразуване на нощния труд в дневен. Също така е посочено, че Директива 2003/88 не налага да се приемат мерки, с които да се установи разлика между нормалната продължителност на нощния труд и нормалната продължителност на труда през деня. Тоест Директивата не налага да се приеме особена норма, която специфично да урежда нормалната и пределна продължителност на нощния труд,

при условие, че тази продължителност е ограничена в съответствие с изискванията, произтичащи от чл. 8 на Директивата (осем часа). При всички случаи обаче за тези работници от публичния сектор като полицаите и пожарникарите трябва да има други мерки за защита под формата на продължителност на работното време, заплащане, обезщетения или сходни придобивки, които да позволяват да се компенсира особената тежест на полагания от тях нощен труд, а чл. 20 и 31 от Хартата на основните права на Европейския съюз трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат определената в законодателството на държава членка нормална продължителност на нощния труд от седем часа за работниците от частния сектор да не се прилага за работниците от публичния сектор, включително за полицаите и пожарникарите, ако такава разлика в третирането се основава на обективен и разумен критерий, т. е. е свързана с допустима от закона цел на посоченото законодателство и е съразмерна на тази цел.

Действително в чл. 179, ал. 1 ЗМВР е предвидено, че за полагане на труд през нощта от 22. 00 до 6. 00 ч. на държавните служители се изплащат допълнителни възнаграждения, но заплащането на 0. 25 лв. за всеки отработен час (която ставка е идентична на предвидената в общата правна уредба – чл. 8 НСОПЗ – в редакция към процесния период), при различното третиране на работниците от частния сектор и тези от публичния сектор по отношение на преобразуването на нощните часове в дневни, не може да компенсира особената тежест на нощния труд. Установените в ЗМВР компенсаторни механизми – допълнително възнаграждение за прослужено време – чл. 178, ал. 1, т. 1, по-голям основен платен годишен отпуск – чл. 189, ал. 1 ЗМВР, обезщетение при прекратяване на служебното правоотношение – чл. 234, ал. 1, по-благоприятен режим за заплащане на извънреден труд – чл. 187, ал. 7 ЗМВР, по-благоприятни условия за придобиване право на пенсия – чл. 69, ал. 2 КСО, пенсиониране при условията на I категория труд – чл. 69 КСО, ползват всички служители на МВР, а не само тези, полагащи нощен труд, като за последните не са предвидени други мерки за защита по смисъла на Директивата е горепосоченото решение на СЕС. В т. 76 от решението на СЕС е изложено, че аргументът за липсата на механизъм за преобразуване на нощните часове в дневни, обяснен със съображения от правен и икономически порядък, не отразява допустима от закона цел, годна да обоснове разликата в третирането.

Тъй като изводите на въззивния съд съвпадат с тези на районния съд в обжалваното решение, последното следва да бъде потвърдено.

При този изход на спора и на основание чл. 78, ал. 1 ГПК ответникът следва да бъде осъден да заплати на жалбоподателя /ищеца/ направените разноси във въззивното производство за възнаграждение за един адвокат в размер на 500 лева, което е близо до минимума, установен в чл. 7, ал. 2 от Наредба № 1 от 9.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

На основание чл. 280, ал. 3 ГПК настоящото решение не подлежи на касационно обжалване.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 260113 от 21.07.2022 г., изменено в частта за разноските с определение от 06.10.2022 г., постановено по гр. дело № 735/2019 г. по описа на РС – гр. Сливница.

ОСЪЖДА Г. д. „Г. п.“ при М. . в. р. с адрес: гр. С., бул. „М.Л.“ № ., да заплати И. Б. Х., ЕГН: *****, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК направените разноси във въззивното производство за възнаграждение за един адвокат в размер на 500 (петстотин) лева.

Решението не подлежи на обжалване.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____